

სააპელაციო საჩივრის შეტანა. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 364-ე მუხლის ანალიზი

რობინზონ ხურცილავა

სამართლის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი

ყოველი პირისათვის უზრუნველყოფილია უფლების სასამართლო წესით დაცვა. საქმის განხილვას სასამართლო შეუდგება იმ პირის განცხადებით, რომელიც მიმართავს მას თავისი უფლებების ან კანონით გათვალისწინებული ინტერესების დასაცავად.¹

სასამართლო წესით ადამიანის ძირითადი უფლებების დაცვა გარანტირებულია საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებული პრინციპებითა და ნორმებით. სასამართლო დაცვის უფლება არის ყველა დანარჩენი უფლება თავისუფლების განხორციელების აუცილებელი გარანტია, რომელთა დაცვა სახელმწიფოს ვალდებულებაა. საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის, აგრეთვე ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის მე-6 მუხლის, სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ საერთაშორისო პაქტის მე-14 მუხლის მიხედვით, მართლმსაჯულება უნდა პასუხობდეს სამართლიანობის მოთხოვნებს და უზრუნველყოფდეს უფლებების ეფექტიან აღდგენას. სასამართლოს დაცვა უნდა იყოს სრული, რაც გულისხმობს ნებისმიერი პირის არა მხოლოდ შესაძლებლობას, მიმართოს სასამართლოს, არამედ ასევე, სასამართლოს ვალდებულებას, მიიღოს სამართლიანი და დასაბუთებული გადაწყვეტილება.² უფლების სასამართლო წესით დაცვა ასევე, უზრუნველყოფილია საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მე-2 მუხლის პირველი ნაწილით, რომლის თანახმადაც, საქმის განხილვას სასამართლო შეუდგება იმ პირის განცხადებით, რომელიც მიმართავს მას თავისი უფლების ან კანონით გათვალისწინებული ინტერესების დასაცავად.

ახალი სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მიღებამდე, საქმეთა განხილვა დაკავშირებული იყო რთულ პროცედურებთან, რაც საბოლოოდ

აჭიანურებდა საქმეზე გადაწყვეტილების მიღებას და შესაბამისად, მის აღსრულებას.³ მოქმედი სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, რომელიც 1997 წლის 14 ნოემბერს იქნა მიღებული, უფრო თანაფარდობაშია არსებულ სამართლის რეალიებთან, რაც გულისხმობს, რომ ეფექტიანად უზრუნველყოფს საქმეთა დროულად განხილვას, საბოლოოდ კი, ეკონომიის პრინციპისა და მხარეთა უფლებების დაცვას ემსახურება.

ნებისმიერ შემთხვევაში, ახალი საპროცესო კანონმდებლობის შექმნა ძირითადად, ორ მიზანს უნდა ემსახურებოდეს: პირველი ის, თუ როგორ უნდა გავხადოთ სასამართლო დამოუკიდებელი სამოქალაქო პროცესის ფარგლებში, რათა სამართალწარმოება ხორციელდებოდეს შეჯიბრებითობისა და დისპოზიციურობის საწყისებზე და მეორე, როგორ გავამარტივოთ სამოქალაქო სამართლებრივი დავების განხილვის პროცედურა სამართლის სუბიექტების უფლებების ეფექტიანად დაცვის მიზნით.⁴ საბაზრო ეკონომიკის პრინციპებზე გადასვლამ სამოქალაქო (როგორც მატერიალური, ისე საპროცესო) კანონმდებლობაში, მრავალი ახალი ინსტიტუტის დამკვიდრება გამოიწვია. მოქმედი სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მიღებით, ახლებურად ჩამოყალიბდა სამოქალაქო წარმოების სახეები, აღნიშნული კი, მიმართულია სამოქალაქო უფლებების მაქსიმალურად სწრაფი დაცვისაკენ. რა თქმა უნდა, აღნიშნული შეხამებული უნდა იყოს უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების დაცვის მაღალეფექტიანობასთან.

მხარეთა შორის არსებული ვალდებულებითსამართლებრივი ურთიერთობის⁵ დარღვევისას, ამ ურთიერთობის მონაწილეს, კერძოდ, კრედიტორს კანონმდებლის მიერ უფლება ეძლევა დაიცვას თავისი დარღვეული უფლებები სასამართლოს წესით,⁶ ე.ი. არსებობს სასამართლოსათვის მიმართვის საფუძველი (*competit assisa*).⁷ ზოგადად, ვალდებულება (*cobligatio*), როგორც სამართლებრივი ურთიერთობა, სხვადასხვა საფუძველიდან წარმოიშობა. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსით ვალდებულება შეიძლება წარმოიშვას ცალმხრივი გარიგებიდან, ხელშეკრულების მომზადებიდან, ხელშეკრულებიდან, დელიქტიდან, უსაფუძვლო გამდიდრებიდან და კანონით გათვალისწინებული სხვა საფუძველებიდან. თანამედროვე მსოფლიოს ყველა სამართლებრივ სისტემაში, ვალდებულების წარმოშობის საფუძვლის მიუხედავად, ვალდებულების შესრულება ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ინსტიტუტია.⁸ ვალდებულების დარღვევის შემთხვევაში, კრედიტორს უფლება⁹ აქვს მიმართოს სასამართლოს სარჩელით ან განცხადებით წარმოშობილი ვალდებულების შესრულების მოთხოვნით. გარდა ვალდებულებითსამართლებრივი ურთიერთობისა, სასამართლოში დავის საგანი ასევე, შეიძლება გახდეს სანიუთო, საოჯახო, მემკვიდრეობითი სამართლიდან და ა.შ. წარმოშობილი ურთიერთობები. აღნიშნულის საფუძველს იძლევა საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლი, რომლის თანახმადაც, „ყოველ ადამიანს უფლება აქვს თავის უფლებათა და თავისუფლებათა დასაცავად მიმართოს სასამართლოს“;¹⁰ ვინაიდან საერთო სასამართლოების მიერ დარღვეული უფლების დაცვა, ყველაზე უფრო ეფექტიანი და ცივილიზებულია.¹¹

მხარეთა შორის არსებული მატერიალურსამართლებრივი დავის შემთხვევაში, პირველი ინსტანციის სასამართლოს გამოაქვს გადაწყვეტილება,¹² მაგრამ იგი საბოლოო არ არის¹³ და შესაძლებელია, გასაჩივრდეს მხარეებისა და დამოუკიდებელი სასარჩელო მოთხოვნის მქონე მესამე პირების მიერ სააპელაციო სასამართლოში. გადაწყვეტილების გასაჩივრება, მხარეთა უფლებას წარმოადგენს და არა ვალდებულებას, უფლების გამოყენება კი, პროცესუალურსამართლებრივ დისპოზიციიაში გამოიხატება.

სააპელაციო წარმოებისათვის დამახასიათებელია ისეთი მნიშვნელოვანი პრინციპების მოქმედება, როგორიც არის დისპოზიციურობა, შეჯიბრებითობა და ა.შ. მოცემულ პრინციპებს გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს საქმეზე ობიექტური ჭეშმარიტების დადგენისათვის.

განსახილველ საკითხში, ყურადღებას გავამახვილებთ მხოლოდ დისპოზიციურობისა და შეჯიბრებითობის პრინციპებზე.

ზოგადად, ტერმინი „დისპოზიციურობა“ ლათინური სიტყვაა (დისპოზიტიუს) და „განკარგვას“ ნიშნავს, შესაბამისად, იურიდიული ტერმინი „დისპოზიციურობა“ ნიშნავს სამოქალაქო ურთიერთობის მონაწილეთა იურიდიულ თავისუფლებას გამოიყენონ თავიანთი უფლებები.¹⁴

დისპოზიციურობის პრინციპის¹⁵ არსი იმაში მდგომარეობს, რომ მხარეებს შეუძლიათ თავისუფლად განკარგონ თავიანთი მატერიალური და საპროცესო უფლებები.¹⁶ სწორედ მოსარჩელის ნებაზეა დამოკი-

დებული სამოქალაქო საქმის აღძვრა, დავის საგნის განსაზღვრა,¹⁷ გადაწყვეტილების გასაჩივრება,¹⁶ გადაწყვეტილების აღსრულება.¹⁹

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მე-3 მუხლის მეორე ნაწილის თანახმად, მხარეებს შეუძლიათ საქმის წარმოება მორიგებით დაამთავრონ, მოსარჩელეს შეუძლია უარი თქვას სარჩელზე, ხოლო მოპასუხეს – ცნოს სარჩელი.²⁰ დისპოზიციურობის პრინციპი²¹ ასევე, დამახასიათებელია ადმინისტრაციული პროცესისათვის, თუმცა, სამოქალაქო პროცესისაგან განსხვავებით საქმეში მონაწილე ადმინისტრაციულ ორგანოს მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეუძლია უარი თქვას სარჩელზე, მორიგდეს ან ცნოს სარჩელი, თუ ეს არ ეწინააღმდეგება კანონს.²² აღნიშნულიდან გამომდინარე, ადმინისტრაციული ორგანოს (აღმასრულებელი ხელისუფლების დაწესებულების) მიერ სარჩელის ცნობის, სარჩელზე უარის თქმის ან მორიგების შემთხვევაში, სასამართლომ უნდა გამოიკვლიოს და შეამოწმოს მიღებული გადაწყვეტილების შესაბამისობა კანონმდებლობასთან და შეუძლია მიიღოს ან არ მიიღოს სარჩელის ცნობა (სარჩელზე უარის თქმა) და ადმინისტრაციული ორგანოს მორიგება. სასამართლოს ეს ვალდებულება კიდევ ერთხელ ხაზს უსვამს, რომ ადმინისტრაციული მართლმსაჯულება არა მხოლოდ ასრულებს ნეიტრალური არბიტრის მოვალეობას მხარეთა შორის, არამედ უზრუნველყოფს გარკვეულ კონტროლს ადმინისტრაციული ორგანოების საქმიანობის კანონშესაბამისობაზე განსახილველი კონკრეტული საქმის ფარგლებში.²³ აღნიშნული შეზღუდვა განპირობებულია ადმინისტრაციული სამართლის ისეთი მნიშვნელოვანი პრინციპით, როგორიცაა ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ უფლებამოსილების განხორციელება მხოლოდ კანონის საფუძველზე.²⁴

დისპოზიციურობის პრინციპი სამოქალაქო სამართალწარმოების ერთ-ერთი სპეციალური პრინციპია, რომელიც განსაზღვრავს სამოქალაქო პროცესის მოძრაობის მექანიზმს.²⁵

დისპოზიციურობის ნიშნები ასევე, შეიმჩნევა 1964 წლის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში, თუმცა, ცალკე მუხლი დისპოზიციურობის პრინციპის სახელწოდებით ჩამოყალიბებული არ ყოფილა. მიუხედავად იმისა, რომ მხარეებს გარანტირებული ჰქონდათ სარჩელზე უარის, სარჩელის ცნობის ან მორიგების უფლება, 1964 წლის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 34-ე მუხლი მხარეებს ზღუდავდა სასამართლოს მეშვეობით აღნიშნული უფლებამოსილების განხორციელებაში, თუ იგი ეწინააღმდეგებოდა კანონს, არღვევდა სხვის უფლებებსა და კანონით დაცულ ინტერესებს. კერძოდ, 34-ე მუხლის თანახმად, „მოსარჩელეს უფლება აქვს შეცვალოს სარჩელის საფუძველი ან საგანი, გაადიდოს ან შეამციროს სასარჩელო მოთხოვნების ოდენობა, ან უარი თქვას სარჩელზე. მოპასუხეს უფლება აქვს ცნოს სარჩელი. მხარეებს შეუძლიათ საქმე დაამთავრონ მორიგებით. სასამართლო არ მიიღებს მოსარჩელის უარს სარჩელზე, მოპასუხის მიერ სარჩელის ცნობას და არ დაამტკიცებს მხარეთა მორიგებას, თუ ეს მოქმედება ეწინააღმდეგება კანონს ან არღვევს ვისიმე უფლებებს და კანონით დაცულ ინტერესებს.“²⁶

მ. ლებედევის აზრით, დისპოზიციურობა სამოქალაქო პროცესში განისაზღვრება დისპოზიციურობის პრინციპის არსებობით იმ მატერიალურ ურთიერთობებში, რომლებიც სასამართლო განხილვისა და გადაწყვეტის ობიექტს წარმოადგენენ.²⁷ ყოველ პირს ეძლევა უფლება განახორციელოს ან არ განახორციელოს საკუთარი უფლებები, უარი განაცხადოს მათზე, მოითხოვოს მათი შესრულება შესაბამისი პირებისაგან ან შეეგუოს თავისი უფლებების დარღვევას. კრედიტორს უფლება აქვს ვალი აპატიოს მოვალეს ან არ აპატიოს და მოითხოვოს მისი ანაზღაურება.

შ. ქურდაძის განმარტებით, დისპოზიციურობის პრინციპის შინაარსი მოიცავს იმ უფლებამოსილებებს, რომლებიც დაკავშირებულია მხარეების მიერ მატერიალური უფლებებისა და ამ უფლებების დაცვის საპროცესო საშუალებების განკარგვასთან.²⁸ სწორედ დისპოზიციურობის პრინციპზეა აგებული სამოქალაქო საპროცესო კანონმდებლობა.

მართებულად მიუთითებს ა. კობახიძე, რომ სამოქალაქო სამართლის ნორმებისათვის დამახასიათებელია ე.წ. ავტონომიურობა, რაც გულისხმობს, რომ სამოქალაქო უფლების მატარებელი ამ უფლებებს განკარგავს თავისუფლად. სამოქალაქო საპროცესო ნორმების დისპოზიციურობის ხასიათი გამოხატულებას პოულობს იმაში, რომ თვით უფლების მქონე პირის გადასაწყვეტია, მიმართოს თუ არა სასამართ-

ლოს. სასამართლოს თავისი ინიციატივით არ შეუძლია აღძრას საქმე რომელიმე პირის სასარგებლოდ, ასევე, არავის არ შეუძლია აიძულოს პირი სარჩელი შეიტანოს სასამართლოში.²⁹ მართალია, მართლმსაჯულების ინსტიტუტი მოწოდებულია დაიცვას ცალკეული სუბიექტების უფლებები და ინტერესები, ასევე, ქვეყანაში არსებული საზოგადოებრივი ურთიერთობების მთელი სისტემა, მაგრამ ცხადია, აღნიშნულისათვის აუცილებელია³⁰ სარჩელის ან განცხადების წარდგენა სასამართლოში. დისპოზიციურობის პრინციპით გამსჭვალულია მთელი სამოქალაქო სამართალწარმოება სამოქალაქო საქმის აღძვრიდან დაწყებული სააღსრულებო წარმოებით დამთავრებული.³¹

დისპოზიციურობის პრინციპის შინაარსი რამდენიმე ელემენტისაგან შედგება ესენია:

- დაინტერესებული პირი თავად იღებს გადაწყვეტილებას, რომ დარღვეული უფლების აღსადგენად შეიტანოს თუ არა სარჩელი სასამართლოში;
- მხოლოდ დაინტერესებული მხარე განსაზღვრავს დავის საგნის ღირებულებას, სასარჩელო მოთხოვნათა ფარგლებს;
- მხარეებს შეუძლიათ საქმის წარმოება მორიგებით დაამთავრონ, მოსარჩელეს შეუძლია უარი თქვას სარჩელზე, ხოლო მოპასუხეს – ცნოს სარჩელი.

სააპელაციო ინსტანციის სასამართლოში დისპოზიციურობის პრინციპის გამოვლინება გვაქვს სააპელაციო საჩივრის წარდგენის მომენტიდან, ვინაიდან სწორედ მხარის პროცესუალური დისპოზიციური უფლებაა გადანაცვით, წარადგინოს თუ არა სააპელაციო საჩივარი პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილებაზე.

შეჯიბრებითობის პრინციპი, რომელსაც დომინირებული ადგილი უჭირავს პირველი ინსტანციის სასამართლოში, არც სააპელაციო წარმოებისათვის არის უცხო.³² სწორედ შეჯიბრებითობის პრინციპის დაცვით ხდება სააპელაციო ინსტანციის სასამართლოში როგორც წერილობითი მტკიცებულებების გაცვლა, ისე მხარეთა ახნა-განმარტებების მიღება.³³

შეჯიბრებითობა ისეთი პრინციპია, რომელიც სპეციალურად არის აღიარებული როგორც კონსტიტუციით, ისე სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით. შეჯიბრებითობის პრინციპის თანახმად, სასამართლო არ არის ვალდებული თავისი ინიციატივით შეკრიბოს მტკიცებულებები.³⁴ ეს პრინციპი ემყარება თვით სამოქალაქო უფლებათა ბუნებას. ეს უფლებები პირის კერძო სფეროს მოიცავენ და მისი სრული უფლებაა თავისუფლად განკარგოს ისინი. შეჯიბრებითობა ნიშნავს სასამართლოს მოვალეობას შეუქმნას პირობები მხარეებს შეჯიბრებითობის რეალიზაციისათვის, რასაც ის ახორციელებს განსახილველი საქმის თავისებურებებით.³⁵ მოქმედი სამოქალაქო საპროცესო კოდექსისაგან განსხვავებით, 1964 წლის სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი ძირითადად, ეფუძნებოდა სამძებრო პრინციპს, კერძოდ, მე-11 მუხლის თანახმად, სასამართლო მოვალე იყო არ დასჯერებოდა წარმოდგენილ მასალებს და ახსნა-განმარტებებს და მიეღო კანონით გათვალისწინებული ყველა ზომა, რათა ყოველმხრივ, სრულად და ობიექტურად გამოერკვია საქმის ნამდვილი გარემოებანი.

1921 წლამდე, შეჯიბრებითობის პრინციპი საქართველოშიც არსებობდა, მის საფუძველს, 1864 წელს, რუსეთში განხორციელებული სასამართლო რეფორმა წარმოადგენდა, რომელმაც კარდინალურად შეცვალა მაშინდელი რუსეთის სამოქალაქო პროცესი. ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მიღწევა იყო აგრეთვე სამძებრო სისტემის შეცვლა შეჯიბრებითობის სისტემით. საქართველოს დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ, შეჯიბრებითობის სისტემა პირველად, 1995 წლის საქართველოს კონსტიტუციით დაკანონდა, კერძოდ, კონსტიტუციის 85-ე მუხლის მე-3 პუნქტის თანახმად, სამართალწარმოება ხორციელდება მხარეთა თანასწორობისა და შეჯიბრებითობის საფუძველზე.³⁶

შეჯიბრებითობის პრინციპი მხარეებს უხსნის გზას დამოუკიდებელი მოქმედებისათვის და შესაძლებლობას აძლევს საკუთარი ენერგიისა და ინიციატივის გამოსაჩენად.³⁷ ამასთან, შეჯიბრებითობის პრინციპი განსაზღვრავს მხარეთა ავტონომიურობასა და თვითპასუხისმგებლობას.³⁸ შეჯიბრებითობის პრინციპის

მიხედვით, მტკიცების საგნისა და მასში შემავალი ფაქტების განსაზღვრის, ასევე, ამ ფაქტების დამადასტურებელი მტკიცებულებების შეგროვებისა და წარდგენის თანაბარი შესაძლებლობა ეძლევათ მხარეებს და ეკისრებათ მათ მიერ მითითებული გარემოებების დადასტურების ტვირთი.³⁹

შეჯიბრებითობის პრინციპთან დაკავშირებით თ. ლილუაშვილის მიერ ჩამოყალიბებულია შემდეგი დასკვნები:

- შეჯიბრებითობის პრინციპი მოიცავს მხარეთა საქმიანობას მხოლოდ საქმის ფაქტობრივი გარემოებებისა და მტკიცებულებების სფეროში;
- მხარეთა მოთხოვნების თუ შესაგებლის ფაქტობრივი (და არა იურიდიული) დასაბუთება (გამართლება) ეკისრებათ თვითონ მხარეებს;
- მხარეებმა თვითონ უნდა განსაზღვრონ თუ რომელი ფაქტები დაედოს საფუძვლად მათ მოთხოვნებს (შესაგებელს);
- მხარეებმა, თვითონ უნდა მიუთითონ მტკიცებულებებზე, რომელთა საფუძველზე, უნდა დამტკიცდეს (დადასტურდეს) მათ მიერ თავიანთი მოთხოვნის (შესაგებლის) დასაბუთების მიზნით მითითებული ფაქტები.⁴⁰

ინკვიზიციურობის პროცესისაგან განსხვავებით, შეჯიბრებითობის პრინციპის დროს სასამართლო არ აგროვებს მტკიცებულებებს, არამედ ხელს უწყობს მხარეებს მტკიცებულებათა შეგროვებასა და წარმოდგენისათვის.⁴¹ ანალოგიური მოსაზრება აქვთ აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით მ. ლებედევს, ი. ფრანციფოროვს და ა. ბალაშოვს.⁴²

საპელაციო ინსტანციის სასამართლოში საქმის განხილვის დროს მხარეებს თანაბარი უფლებამოსილებები აქვთ დოკუმენტების გაცვლასთან დაკავშირებით, აღნიშნული კი, სწორედ შეჯიბრებითობის პრინციპის გამოვლინებაა.

სააპელაციო საჩივრის სუბიექტები შეიძლება იყვნენ მხარეები და მესამე პირები დამოუკიდებელი სასარჩელო მოთხოვნით. სააპელაციო საჩივარს ხელს აწერენ მხარეები და მესამე პირები.⁴³ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 93-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, მოქალაქეებს შეუძლიათ საქმე აწარმოონ სასამართლოში პირადად, ხოლო იურიდიულ პირებს ან სხვა ორგანიზაციებს – იმ თანამდებობის პირის მეშვეობით, რომელსაც წესდებით ან დებულებით შეუძლია ამ იურიდიული პირისა თუ ორგანიზაციის სახელით იმოქმედოს. ამავე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, მხარეებს შეუძლიათ აგრეთვე საქმე აწარმოონ სასამართლოში წარმომადგენლის მეშვეობით.

თენგიზ ლუღიაშვილის განმარტებით, სასამართლო წარმომადგენლობა – ესაა პირის კანონით გარანტირებული შესაძლებლობა აწარმოოს საქმე სასამართლოში წარმომადგენლის მეშვეობით. სასამართლო წარმომადგენელი არის პირი, რომელიც მარწმუნებლის სახელით და მისი ინტერესების შესაბამისად, სასამართლოში ასრულებს ყველა იმ საპროცესო მოქმედებას, რაც გათვალისწინებულია კანონით და მარწმუნებლის მიერ გაცემული მინდობილობით.⁴⁴

სასამართლო წარმომადგენლობა საპროცესო ურთიერთობაა, რადგან ჯერ ერთი, იგი მოწესრიგებულია სამოქალაქო საპროცესო ნორმებით, მეორეც, ამ ურთიერთობიდან გამომდინარე, გარიგების შედეგები, რომელიც განხორციელებულია ერთი პირის მიერ მეორე პირის სახელით, უშუალოდ გადადის ამ უკანასკნელზე. წარმომადგენელი სამოქალაქო პროცესში არის პირი, რომელიც ახორციელებს საპროცესო უფლებებს იმ პირის სახელით, ვისაც ეს უფლება ეკუთვნის (მარწმუნებელი) იმგვარად, რომ მოქმედების შედეგი მიეკუთვნოს მის მიერ წარმოდგენილ პირს. წარმომადგენლის მეშვეობით მარწმუნებელს წარმოეშობა გარკვეული უფლებები და მოვალეობები.⁴⁵

წარმომადგენელსა და წარმოდგენილს შორის ურთიერთობის დროს წარმომადგენელი აღიჭურვება გარკვეული უფლებებით. წარმომადგენელსა და სასამართლოს შორის განხორციელებული ურთიერთობის დროს ხდება წარმომადგენლისათვის მინიჭებული უფლებამოსილებების განხორციელება, ხოლო წარმო-

მადგენლისა და სასამართლოს ურთიერთობა შედეგია როგორც შინაგან, ისე გარეგან სამართალურთიერთობისა.⁴⁶

საქმის წარმოება წარმომადგენლის მეშვეობით არ ართმევს უფლებას მხარეებს თვითონაც პირადად მიიღონ მონაწილეობა საქმეში. ამასთან, თუ ვინ შეიძლება იყოს მხარეებისა და მესამე პირების წარმომადგენელი საპელაციო ინსტანციის სასამართლოში, ამომწურავ პასუხს იძლევა საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 94-ე მუხლი და მისი განვრცობა არ შეიძლება, ესენია:

- ადვოკატები;
- სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოების, ადგილობრივი თვითმმართველობის ან მმართველობის ორგანოს, ორგანიზაციის თანამშრომლები – ამ ორგანოებისა და ორგანიზაციების საქმეებზე;
- ერთ-ერთი თანამონაწილე დანარჩენ თანამონაწილეთა დავალებით;
- სხვა ქმედუნარიანი პირები – მხოლოდ პირველი ინსტანციის სასამართლოში;
- თუ დავის საგნის ღირებულება აღემატება 500 000 ლარს ან/და საქმე ფაქტობრივი ან სამართლებრივი თვალსაზრისით, განსაკუთრებული სირთულით ხასიათდება და სამოქალაქო პროცესში მონაწილეობს აღმასრულებელი ხელისუფლების დანესებულება, იგი მიმართავს საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს, რომელიც უფლებამოსილია მოითხოვოს სამოქალაქო სამართალწარმოებაში ამ დანესებულების წარმომადგენლად საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს თანამდებობის პირის ან სახელმწიფო მოსამსახურის დანიშვნა (გარდა, საგადასახადო და საბაჟო კანონმდებლობიდან გამომდინარე დავებისა). ამ შემთხვევაში, აღმასრულებელი ხელისუფლების დანესებულება, საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს თანხმობით, უფლებამოსილია, იმავე საქმეზე წარმომადგენლობის უფლებამოსილება მიანიჭოს იმ თანამდებობის პირს ან სახელმწიფო მოსამსახურეს, რომელიც ამ დანესებულებაში მსახურობს.

„ადვოკატთა შესახებ“ საქართველოს კანონის პირველი მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, საქართველოში საადვოკატო საქმიანობას ახორციელებს ადვოკატი. ამავე მუხლის მეორე ნაწილის თანახმად, ადვოკატი არის თავისუფალი პროფესიის პირი, რომელიც ემორჩილება მხოლოდ კანონსა და პროფესიული ეთიკის ნორმებს და განეწინააღმდეგება საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციაში. კანონის მე-10 მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, ადვოკატი შეიძლება იყოს საქართველოს მოქალაქე, რომელსაც: ა. აქვს უმაღლესი იურიდიული განათლება; ბ. გავლილი აქვს ადვოკატთა ტესტირება ამ კანონით დადგენილი წესით ან ჩაბარებული აქვს მოსამართლეთა (პროკურატურის მუშაკთა) საკვალიფიკაციო გამოცდა; გ. აქვს იურისტად ან ადვოკატის სტაჟიორად მუშაობის არანაკლებ ერთი წლის სტაჟი. ამავე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, ადვოკატი არ შეიძლება იყოს განზრახ მძიმე დანაშაულისათვის ნასამართლევი პირი, თუ ნასამართლობა არა აქვს მოხსნილი ან გაქარწყლებული კანონმდებლობით დადგენილი წესით.⁴⁷ ადვოკატი ვალდებულია პროფესიული საქმიანობის განხორციელებისას იხელმძღვანელოს შემდეგი ძირითადი პრინციპებით: დამოუკიდებლობა, ნდობა, კონფიდენციალობა, კლიენტის ინტერესების პრიორიტეტულობა, ინტერესთა კონფლიქტის დაუშვებლობა, კოლეგიალობა.⁴⁸

ადვოკატი თავის პროფესიულ მოვალეობას ასრულებს მარწმუნებელთან, ანუ მანდატთან დადებული ხელშეკრულების საფუძველზე. „მანდატის“ ცნების ლათინური წარმოშობა მიუთითებს, რომ ეს დავალების ურთიერთობაა. ადვოკატს რწმუნებულებას აძლევს მოსარჩელე. დავალების ტიპური სიტუაციაა, როცა მარწმუნებლის ინტერესებიდან გამომდინარე, რწმუნებული მარწმუნებელზე დაკისრებულ დამოუკიდებელ სამეურნეო საქმეს კისრულობს და ეხება ადვოკატის მიერ მარწმუნებლის სამართლებრივი ინტერესების საკუთარ თავზე აღებას. ადვოკატი, როგორც რწმუნებულების შემსრულებელი, მოღვაწეობს სხვის ინტერესებში, ე.ი. მისი საქმიანობა მიმართულია ისეთი გარიგებისაკენ, როცა თავდაპირველ მეპატრონეს თავისივე ქონებრივი ინტერესების დასაცავად უნდა ეზრუნა. ამ შემთხვევებში, მაგალითად, ადვოკატს ავალებენ, აწარმოოს სახელშეკრულებო მოლაპარაკებები მხარესთან ან პროცესი სასამართლოში.⁴⁹

წარმომადგენელს, საპელაციო წარმოების აღძვრის უფლებამოსილება ეძლევა იმ შემთხვევაში, თუ მისი უფლებამოსილებები ჩამოყალიბებულია კანონის შესაბამისად გაცემულ და გაფორმებულ მინდობი-

ლობაში.⁵⁰ წარმომადგენლის უფლებამოსილების გაფორმების წესი გათვალისწინებულია საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 96-ე მუხლით, მაგრამ მხოლოდ წარმომადგენლისათვის უფლებამოსილების გაფორმება არ არის საკმარისი წარმომადგენელს მიეცეს შესაძლებლობა წარადგინოს სააპელაციო საჩივარი. აღნიშნულისათვის აუცილებელია, მის უფლებამოსილებაში სპეციალურად იყოს მითითებული და მინიჭებული სააპელაციო საჩივრის წარდგენის უფლება.⁵¹ ამდენად, თუ სააპელაციო საჩივარი წარდგენილია წარმომადგენლის მეშვეობით, მას ხელს აწერს წარმომადგენელი.

სასამართლომ უნდა შეამოწმოს, რამდენად სწორად არის გაფორმებული მინდობილობა და რა უფლებამოსილებით არის აღჭურვილი მარწმუნებლის მიერ რწმუნებული, რადგან იგი არ გასცდეს მინიჭებული უფლებამოსილების ფარგლებს.

წარმომადგენლობის ინსტიტუტს იცნობდა 1931 წელს მიღებული საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის საპროცესო კოდექსიც (1956 წლის გამოცემა), კერძოდ, მე-2 თავის მე-14 მუხლი ფორმულირებული იყო შემდეგნაირად: „მხარეს შეუძლია სასამართლოში საქმე აწარმოოს პირადად ან წარმომადგენლის მეშვეობით“. ამ კოდექსის მე-15 მუხლის თანახმად, „იმ პირის საქმის გამო, რომელიც გამოცხადებულია არაქმედობაუწარიან პირად ან ისეთ პირად, რომელსაც ქმედუწარიანობა კანონით შეზღუდული აქვს, სარჩელს აღძრავს მისი კანონიერი წარმომადგენელი. ამავე კანონიერი წარმომადგენლის საშუალებით აღიძვრის სარჩელი აღნიშნული პირის წინააღმდეგ“.⁵²

საქმის წარმოებას წარმომადგენლის მონაწილეობით ასევე, აღიარებდა საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის საპროცესო კოდექსის (1964 წლის რედაქცია) 45-ე მუხლი, რომლის თანახმადაც, მოქალაქეებს შეეძლოთ თავიანთი საქმე სასამართლოში ეწარმოებინათ როგორც პირადად, ისე წარმომადგენლის მეშვეობით. სასამართლო წარმომადგენლობა დაიშვებოდა უკლებლივ ყველა საქმეზე, რომელიც სასამართლოს უწყებრივად ექვემდებარებოდა.⁵³ საქმეში პირადად მონაწილეობა არ ართმევდა უფლებას ჰყოლოდა საქმეზე წარმომადგენელი. იმავე კოდექსის 46-ე მუხლის თანახმად, სასამართლოში წარმომადგენლად შეიძლება ყოფილიყვნენ:

- ადვოკატი;
- სახელმწიფო საწარმოების, დაწესებულებების, ორგანიზაციების, კოლმეურნეობების, სხვა კოოპერაციული ორგანიზაციების, მათი გაერთიანებების, სხვა საზოგადოებრივი ორგანიზაციების მუშაკები – მათი საწარმოების, დაწესებულებებისა და ორგანიზაციების საქმეებზე;
- პროფესიული კავშირების რწმუნებულები – მუშა-მოსამსახურეთა, კოლმეურნეობების წევრთა, აგრეთვე სხვა პირთა საქმეებზე, რომელთა უფლებებისა და ინტერესების დაცვასაც ახორციელებენ პროფესიული კავშირები;
- იმ ორგანიზაციების რწმუნებულები, რომლებსაც კანონით, წესდებით ან დებულებით მინიჭებული აქვთ უფლება დაიცვან მათი ორგანიზაციების წევრთა უფლებები და ინტერესები;
- იმ ორგანიზაციების რწმუნებულები, რომლებსაც კანონით, წესდებით ან დებულებით მინიჭებული აქვთ უფლება დაიცვან სხვა პირთა უფლებები და ინტერესები;
- ერთ-ერთი თანამონაწილე დანარჩენ თანამონაწილეთა დავალებით (ამ კოდექსის 35-ე მუხლი);
- საქმის განმხილველი სასამართლოს მიერ ამ საქმეზე წარმომადგენლად დაშვებული პირები.

როგორც ზემოთ აღინიშნა, მოქმედი სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით, შესაძლებელია სააპელაციო ინსტანციის სასამართლოში მხარემ საქმე აწარმოოს წარმომადგენლის მეშვეობით,⁵⁴ რაც მხარეს ასევე, თავადაც არ ართმევს უფლებას საქმეში პირადად მიიღოს მონაწილეობა.

როგორც ზემოთ აღინიშნა, პირველი ინსტანციის გადაწყვეტილება სააპელაციო ინსტანციის სასამართლოში ასევე, შეიძლება გაასაჩივრონ დამოუკიდებელი სასარჩელო მოთხოვნის მქონე მესამე პირებმა. მესამე პირები პირველი ინსტანციის სასამართლოში შეიძლება მონაწილეობდნენ როგორც დამოუკიდებელი სასარჩელო მოთხოვნით, ისე დამოუკიდებელი სასარჩელო მოთხოვნის გარეშე.⁵⁵ მესამე პირების

ერთმანეთისაგან გამოყოფას დიდი მნიშვნელობა აქვს სააპელაციო წარმოებისათვის, ვინაიდან დამოუკიდებელი სასარჩელო მოთხოვნის მქონე მესამე პირები, მოქმედი საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 364-ე მუხლის თანახმად, არ წარმოადგენენ სააპელაციო საჩივრის სუბიექტს. მესამე პირების დაყოფა განსახილველი დავის მიმართ ხდება მათი იურიდიული ინტერესის მიხედვით.

პროცესში მესამე პირთა მონაწილეობა იმითაა განპირობებული, რომ სასამართლოს გადანყვეტილებამ ამ საქმეზე შეიძლება გავლენა მოახდინოს შემდგომში იმ პირთა ინტერესებსა და უფლებებზე, რომლებიც მხარეს არ წარმოადგენენ. ამიტომ, მესამე პირები ეს ის პირებია, რომლებიც იურიდიულად დაინტერესებული არიან (იურიდიული ინტერესი აქვთ) დავის გადანყვეტილი (საქმის განხილვის შედეგით). მესამე პირებს ყოველთვის მატერიალური დაინტერესება აქვთ საქმის შედეგით, ასევე, აქვთ საპროცესო ინტერესიც.⁵⁶

თ. ლილუაშვილის განმარტებით, მესამე პირები იცავენ საკუთარ უფლებებს, რომლებიც არა მარტო ემთხვევა, არამედ პირიქით, ეწინააღმდეგება კიდევ მხარეების (მოსარჩელის, მოპასუხის) ინტერესებს.⁵⁷

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 88-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, თითოეულ დაინტერესებულ პირს, რომელიც აცხადებს დამოუკიდებელ მოთხოვნას დავის საგანზე ან მის ნაწილზე, შეუძლია აღძრას სარჩელი ორივე ან ერთ-ერთი მხარის მიმართ მხარეთა პაექრობის დაწყებამდე (მესამე პირები დამოუკიდებელი სასარჩელო მოთხოვნით). მესამე პირის სარჩელის მიღება და განხილვა წარმოებს საერთო წესების დაცვით. მესამე პირისა და თავდაპირველი მოსარჩელის სარჩელის გადანყვეტა ხდება ერთდროულად. ამავე მუხლის მეორე ნაწილის თანახმად, მესამე პირები დამოუკიდებელი სასარჩელო მოთხოვნით სარგებლობენ მოსარჩელის ყველა უფლებით და მათ ეკისრებათ მისი ყველა მოვალეობა.

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 89-ე მუხლის თანახმად, ყოველ დაინტერესებულ პირს, რომელიც არ აცხადებს დამოუკიდებელ მოთხოვნას დავის საგანზე ან მის ნაწილზე, შეუძლია მართოს სასამართლოს განცხადებით, რათა დაუშვას იგი საქმეში მესამე პირად მოსარჩელის ან მოპასუხის მხარეზე, რადგან სასამართლო გადანყვეტილებას ამ საქმეზე შეუძლია შემდგომში გავლენა მოახდინოს მის უფლებებსა და მოვალეობებზე ერთ-ერთი მხარის მიმართ. მესამე პირად დაშვების საკითხს მხარეთა მოსაზრებების გათვალისწინებით წყვეტს სასამართლო.

საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 90-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, მესამე პირი დამოუკიდებელი სასარჩელო მოთხოვნის გარეშე შეიძლება ჩაებას საქმეში ერთ-ერთი მხარის ინიციატივით, რისთვისაც იგი მიმართავს სასამართლოს მოტივირებული განცხადებით. ასეთი განცხადება სასამართლო გადანყვეტილების გამოტანამდე შეიძლება გაკეთდეს როგორც წერილობით, ისე ზეპირი ფორმით. ზეპირი განცხადება შეიტანება სასამართლო სხდომის ოქმში. მხარეთა მოსაზრებების გათვალისწინებით სასამართლო გამოიტანს განჩინებას მესამე პირის საქმეში მონაწილეობისათვის ჩაბმის ან ასეთ ჩაბმაზე უარის თქმის შესახებ. მიუხედავად იმისა, რომ დამოუკიდებელი სასარჩელო მოთხოვნის გარეშე მესამე პირებს აქვთ მხარეებთან შედარებით შეზღუდული უფლებამოსილებანი, ისინი მაინც სადავო სამართლებრივი ურთიერთობის მონაწილენი არიან.⁵⁸

სამოქალაქო პროცესუალური სამართლის თეორიაში გამოიყოფა ორი სახის აპელაცია, სრული (შეუზღუდავი) და არასრული (შეზღუდული) აპელაცია.⁵⁹

სრული (შეუზღუდავი) აპელაციის დროს სააპელაციო სასამართლოს შეუძლია შეამოწმოს არა მარტო საქმეში არსებული მტკიცებულებები, ფაქტები, გადანყვეტილება, არამედ მხარეთა მიერ წარმოდგენილი ახალი ფაქტობრივი გარემოებები და მტკიცებულებები, რომლებიც არათუ დაგვიანებით, არამედ საერთოდ არ ყოფილა პირველი ინსტანციის სასამართლოში წარდგენილი. სრული (შეუზღუდავი) აპელაციისაგან განსხვავებით, არასრული (შეზღუდული) აპელაციის დროს სააპელაციო სასამართლო ამოწმებს იმ ფაქტობრივ გარემოებებსა და მტკიცებულებებს, რომლებიც პირველი ინსტანციის სასამართლოში იყო წარდგენილი. რაც შეეხება ახალი ფაქტებისა და მტკიცებულებების შემოწმებას, არასრული (შეზღუდული) აპელაციის დროს მოწმდება იმ შემთხვევაში, თუ პირველი ინსტანციის სასამართლოში საპატიო მიზეზით არ იყო წარდგენილი.

შენიშვნები:

- ¹ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მე-2 მუხლის პირველი ნაწილი.
- ² მ. კოპალეიშვილი, ნ. სხირტლაძე, ე. ქარდავა, პ. ტურავა – ადმინისტრაციული საპროცესო სამართლის სახელმძღვანელო, გამომცემლობა „სიესტა“, თბილისი, 2008, გვ. 36-37.
- ³ რ. ხურცილავა, დავალიანების გადახდევინების შესახებ საქმის განხილვის გამარტივებული წესი სამოქალაქო პროცესში, მეორე გამომუშავებული გამოცემა, გამომცემლობა „ბონა კაუზა“, თბილისი, 2011, გვ. 7.
- ⁴ შ. ქურდაძე, სამოქალაქო საქმეთა განხილვა ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოებში, თბილისი, 2006, წინათქმა.
- ⁵ რელატიური უფლება, რომელიც მხოლოდ ერთი ან შეზღუდული რაოდენობის პირთა მიმართ მოქმედებს. იხ.: Lehrbuch des Pandektenrechts von Dr. Bernhard Windscheid, Erster Band, Frankfurt. M. Literarische Anstalt, 1891. S. 95. Gierke, Otto von: Deutsches Privatrecht, Leipzig [u.a.] Band I : All-gemeiner Teil u. Personenrecht. 1985. S. 258.
- ⁶ რ. ხურცილავა, გამარტივებული წარმოება საქართველოს სამოქალაქო პროცესში, თბილისი, 2009, გვ. 102 (პირველი იურიდიული დოკუმენტები, რომლებმაც საფუძველი ჩაუყარეს ადამიანის უფლებათა ჩამოყალიბების მწყობრ სისტემას, იყო ვირჯინიის დეკლარაცია (1776 წ.), აშშ კონსტიტუცია (1791 წ.), ფრანგული დეკლარაცია (1789 წ.), უფლებათა ბილი (პირველი თავისუფლების ნუსხა). ამ პოლიტიკურ-სამართლებრივ დოკუმენტებში ჩადებულ ადამიანის ფუძემდებლურ უფლებებს დღესაც არ დაუკარგავს თავისი აქტუალურობა. ის განვრცობილად გამოიხატა ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციაში).
- ⁷ ლათინურ-ქართული იურიდიული ლექსიკონი, სახალხო დამცველის ბიბლიოთეკა, თბილისი, 2008, გვ. 20.
- ⁸ შ. მაჩაბაძე, ზიანის ანაზღაურება ვალდებულების დარღვევისას (საქართველოსა და გერმანიის კანონმდებლობათა შედარებითი ანალიზი), ჟურნალი „ქართული სამართლის მიმოხილვა“, სპეციალური გამოშვება, 2004, გვ. 74.
- ⁹ გ. ლოზიანიძე, ადამიანის საყოველთაო უფლებათა გარანტიები, გამომცემლობა ქუთაისის სს „მანდარიას სტამბა“, თბილისი, 2003, გვ. 58.
- ¹⁰ საქართველოს კონსტიტუცია, 1995 წელი.
- ¹¹ Жуйков В.М., Права человека и власть закона. М., 1995 стр. 6.
- ¹² საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 243-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, პირველი ინსტანციის სასამართლოს დადგენილება, რომლითაც საქმე არსებითად წყდება, სასამართლოს გამოაქვს გადაწყვეტილების ფორმით, ხოლო ამავე კოდექსის 284-ე მუხლის 1 ლი ნაწილის თანახმად, სასამართლოს დადგენილება, რომლითაც საქმე არსებითად არ წყდება, მიიღება განჩინების ფორმით.
- ¹³ გამონაკლისს წარმოადგენს საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 365-ე მუხლი, რომლის თანახმადაც, პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება არის საბოლოო თუ დავის საგნის ღირებულება არ აღემატება 1000 ლარს.
- ¹⁴ ნ. ხოფერია, დისპოზიციურობა საქართველოს ახალი სამოქალაქო მატერიალური და საპროცესო სამართლის მიხედვით, ჟურნალი „ქართული სამართლის მიმოხილვა“, 1998 წლის პირველი კვარტალი, გვ. 74.
- ¹⁵ „პრინციპი“ ლათინური სიტყვაა და ნიშნავს დასაწყისს, დასაბამს უცხო სიტყვათა ლექსიკონი, თბილისი, 1973.
- ¹⁶ Приор А., Гражданский процесс, М., 2009, стр. 19.
- ¹⁷ Schurter, Grundzüge des materiellen Beweisrechtes in der schweizerischen Civilprozessgesetzgebung. 1980, s. 24.
- ¹⁸ Лебедев М.Ю., Францифоров Ю.В., Балашов А.Н., Гражданский процесс, М, 2008, стр. 22.
- ¹⁹ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 248-ე მუხლის თანახმად, სასამართლოს უფლება არა აქვს მიაკუთვნოს თავისი გადაწყვეტილებით მხარეს ის, რაც მას არ უთხოვია, ან იმაზე მეტი ვიდრე ის მოითხოვდა.
- ²⁰ მოცემული პრინციპით ხდება პროცესის დაწყების, შინაარსის, მიმდინარეობისა და დასრულების შესახებ გადაწყვეტილების მიღების შესაძლებლობა. Rausher, Münchener Kommentar zur Zivilprozessordnung, 3. Aufl, Band I, 2008, Einl., Rdnr. 275.

²¹ დისპოზიციურობის პრინციპთან დაკავშირებით, საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ 2007 წლის 3 იანვრის №ას-198-620-06 განჩინებაში მიუთითა, რომ სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მე-3 მუხლის დარღვევა მიღებული გადაწყვეტილების გაუქმების საფუძველს წარმოადგენს. აღნიშნულ განჩინებაში საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ განმარტა შემდეგი: სსკ-ის 105-ე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, სასამართლო აფასებს მტკიცებულებებს თავისი შინაგანი რწმენით, რომელიც უნდა ემყარებოდეს სასამართლო სხდომაზე მათს ყოველმხრივ, სრულ და ობიექტურ განხილვას, რის შედეგადაც მას გამოაქვს დასკვნა საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების არსებობის ან არარსებობის შესახებ. საკასაციო პალატა მიიჩნევს, რომ იმისათვის, რომ სასამართლო გადაწყვეტილება დაეფუძნოს საქმის გარემოებების სრულ, ყოველმხრივ და ობიექტურ განხილვას, სასამართლომ უპირველესად, უნდა გაარკვიოს საქმეში მონაწილე პირთა სტატუსი და მოთხოვნა, რაც უპირველეს ყოვლისა, სსკ-ის მე-3 მუხლით გათვალისწინებული დისპოზიციურობის პრინციპიდან მომდინარეობს, რომლის თანახმადაც, საქმის წარმოების დაწყების საფუძველს სწორედ მხარის ნება და მის მიერ წარმოდგენილი მოთხოვნა წარმოადგენს. საკასაციო პალატას მიაჩნია, რომ ამ მხრივ გასაჩივრებული გადაწყვეტილება ხარვეზიანია. კერძოდ, წინააღმდეგობრივია ქუთაისის სააპელაციო სასამართლოს 2005 წლის 20 დეკემბრის სხდომის ოქმი და ამავე სხდომაზე მიღებული გადაწყვეტილება, რაც იმაში მდგომარეობს, რომ გაურკვეველია საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს სტატუსი აღნიშნულ საქმეში და მის წინააღმდეგ წარდგენილი მოთხოვნა. როგორც პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილებიდან და სააპელაციო სასამართლოს 2005 წლის 20 დეკემბრის სხდომის ოქმიდან ირკვევა, საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო საქმის სააპელაციო წესით განხილვის დროს განიხილებოდა მონაწილედ მხარედ, მაშინ, როდესაც ამავე სხდომაზე მიღებული გადაწყვეტილების თანახმად, საჯარო რეესტრი აღნიშნულ საქმეში იყო მესამე პირი. გარდა საჯარო რეესტრის, როგორც საქმეში მონაწილე პირის სტატუსისა, გაურკვეველია მის წინააღმდეგ წარდგენილი მოთხოვნა. აღნიშნულ საკითხთან მიმართებით, სააპელაციო პალატის დასაბუთება იმდენად არასრულია, რომ საკასაციო პალატა მოკლებულია მისი სამართლებრივი საფუძვლიანობის შემოწმების შესაძლებლობას, რაც სსკ-ის 394-ე მუხლის „ე“ პუნქტისა და ამავე კოდექსის 412-ე მუხლის პირველი ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტის თანახმად, გადაწყვეტილების გაუქმების აბსოლუტური საფუძველია. ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სააპელაციო პალატამ მტკიცებულებათა სრულყოფილად და ობიექტურად გამოკვლევის შედეგად, უნდა დაადგინოს საჯარო რეესტრის სტატუსი მოცემული საქმის სააპელაციო წესით განხილვისას, კერძოდ, საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო მოცემული საქმის განხილვისას მონაწილეობდა როგორც მონაწილედ მხარე, თუ როგორც მესამე პირი. თუ იგი მონაწილეობდა როგორც მონაწილედ მხარე, მაშინ რა მოთხოვნები გააჩნდა აპელანტს მის, როგორც მონაწილედ მხარის, წინააღმდეგ. ამრიგად, სასამართლოს მიერ საქმეში მონაწილე ერთ-ერთი მხარის საქმის განხილვაში მონაწილეობის სტატუსის, მისი მოთხოვნებისა და უფლება მოვალეობების არასრულყოფილად დადგენა და გამოკვლევა სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილებაში არსებითი უსწორობის დაშვების საფუძველი შეიძლება გახდეს, რაც მხარის საკუთარი უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების სასამართლო წესით დაცვის კონსტიტუციური უფლების დარღვევას გამოიწვევს. ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო პალატას მიაჩნია, რომ კასატორის მოთხოვნა ნაწილობრივ უნდა დაკმაყოფილდეს. კერძოდ, გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმების ნაწილში, ხოლო რაც შეეხება კასატორის მოთხოვნას საკასაციო პალატის მიერ ახალი გადაწყვეტილების მიღებასთან დაკავშირებით, აღნიშნულ ნაწილში, კასატორს მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე უარი უნდა ეთქვას, ვინაიდან არსებობს გადაწყვეტილების გაუქმებისა და ხელახლა განსახილველად დაბრუნების საფუძვლები, რაც საკასაციო პალატის მიერ გადაწყვეტილების მიღების შესაძლებლობას გამორიცხავს.

²² საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მე-3 მუხლის მე-2 ნაწილი.

²³ გ. გვენეტაძე. შეჯიბრებითობის პრინციპის თავისებურებანი ადმინისტრაციულ პროცესში, ჟურნალი „პროფესია ადვოკატი“, 2007 წლის №2, გვ. 32.

- ²⁴ პრაქტიკული რეკომენდაციები ადმინისტრაციული საპროცესო სამართლის საკითხებზე მაგისტრანტი მოსამართლისათვის, თბილისი, 2010, გვ. 19.
- ²⁵ Туманов Л.В., Владимиров И.А., Владимиров С.А., Гражданское процессуальное право, М., 2009, стр. 26.
- ²⁶ საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის საპროცესო კოდექსი, 1964 წლის 26 დეკემბერი.
- ²⁷ Лебедев М.Ю., Гражданский процесс, М., 2009, стр. 34-35.
- ²⁸ შ. ქურდაძე. სამოქალაქო საქმეთა განხილვა სასამართლოში, მეორე გამოცემა, თბილისი, 2006, გვ. 90.
- ²⁹ ა. კობახიძე, სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, ზოგადი საკითხები, თბილისი, 2001, გვ. 53-54.
- ³⁰ Боннер. А.Т., Правосудие как вид государственной деятельности, М., 1973, стр. 3.
- ³¹ Боннер. А.Т., Принцип диспозитивности советского гражданского процессуального права, М., 1987, стр. 4.
- ³² 1996 წლის 20 თებერვლის გადაწყვეტილებით, საქმეში "Vermelen v. Belgium", სასამართლომ განმარტა, რომ შეჯიბრებითობის პრინციპი ნიშნავს, რომ სამართალწარმოების მხარეებს ჰქონდეთ შანსი, იცნობდნენ და ჰქონდეთ კომენტარების გაკეთების საშუალება საქმესთან დაკავშირებულ ყველა მტკიცებულებასთან მიმართებით.
- ³³ შეჯიბრებითობის პრინციპის გვერდით, არსებობდა ინკვიზიციურობის პრინციპი, ინკვიზიციურობის პროცესმა თავისი კლასიკური ფორმით არსებობა შეწყვიტა ჯერ კიდევ, მე-19 საუკუნეში. ბურჟუაზიულ რევოლუციას არ შეიძლებოდა არ ემოქმედა მართლმსაჯულების სისტემაზე. ამის მაგალითად გამოდგება საფრანგეთი, სადაც მე-18 საუკუნის რევოლუციის დროს მოხდა სერიოზული ცვლილებები დავის განხილვის პროცესში. მრავალი ახალი პრინციპი იქნა ულპარაკოდ მიღებული ფრანგული მართლმსაჯულების მიერ: ნაფიცმსაჯულთა ინსტიტუტი, სასამართლოს წინაშე ყველას თანასწორობა, მაგრამ წერილობითი პროცესიდან ზეპირზე გადასვლამ გამოიწვია ცხარე დისკუსია. „ისინი ფიქრობდნენ, რომ ბრალდებულებს და მათ მეგობრებს, ადვოკატებს, მოწმეებს არ ეცოდინებოდათ ვისთვის მიემართათ და ესმინათ, რომ ისინი არ დააცდიდნენ ერთმანეთს საუბარს, უნესრიგოდ ჩაეჭიდებოდნენ ფაქტებს, აურევდნენ მათ“. მათ წინააღმდეგობას უწევდნენ ზეპირი პროცესის მომხრეები:...ტონი, მოწმის გამოხატვა, მისი ჩარევა ან რწმუნება, ასევე მეტად არის გაუღენთილი სიმართლით, ვიდრე პირობითი და მეტაფიზიკური სიტყვების ენა“ (იხ.: გ. ქირია, სასამართლო გადაწყვეტილებათა თეორიულ-პრაქტიკული კომენტარები საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მიხედვით, თბილისი 2002, გვ. 10-11).
- ³⁴ Туманова Л.В., Владимиров И.А., Владимиров С.А., Гражданское процессуальное право, Под ред. Тумановой Л.Д., М. 2009, стр. 27.
- ³⁵ ა. კობახიძე, სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, ზოგადი საკითხები, გამომცემლობა „საქართველოს მაცნე“, თბილისი, 2001, გვ. 42-44.
- ³⁶ ა. ლილუაშვილის სადოქტორო დისერტაცია – კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილებებით დამთავრებული საქმეების წარმოების განახლება, თბილისი, 2010, გვ. 138.
- ³⁷ ნ. ხოფერი, სამძებრო და შეჯიბრებითობის პრინციპების თანაფარდობა. ჟურნალი „სამართალი“, 1996, №5-6, გვ. 29
- ³⁸ Rauscher, Münchener Kommentar zur Zivilprozessordnung. 3. Aufl., Band 1, 2008. Einl., RdNr. 291. ff.
- ³⁹ პრაქტიკული რეკომენდაციები ადმინისტრაციულ საპროცესო სამართლის საკითხებზე მაგისტრანტი მოსამართლისათვის, თბილისი, 2010, გვ. 20.
- ⁴⁰ თ. ლილუაშვილი, სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, თბილისი, 2005, გვ. 85-86.
- ⁴¹ გ. ქირია, შეჯიბრებითობისა და ინკვიზიციურობის პროცესების განვითარების ტენდენციები და მათი დაახლოების გზები, ჟურნალი „ცხოვრება და სამართალი“, 1996, №2, გვ. 25.
- ⁴² Лебедев М. Ю., Францифоров Ю. В., Балашов А. Н., Гражданский процесс, М., 2009, стр. 23.
- ⁴³ იგულისხმება სააპელაციო საჩივრის ავტორი.
- ⁴⁴ თ. ლილუაშვილი, სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, თბილისი, 2005, გვ. 165-166.
- ⁴⁵ მ. ნიქვაძე. წარმომადგენლობა სამოქალაქო პროცესში, თბილისი, 2006, გვ. 24-25.

⁴⁶ იქვე. გვ. 25. სქოლიო 13.

⁴⁷ „ადვოკატთა შესახებ“ 2001 წლის 20 ივნისის საქართველოს კანონი.

⁴⁸ ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, დამტკიცებულია საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის საერთო კრების მიერ, 2006 წლის 15 აპრილი.

⁴⁹ ფ. ბასილაია. წარმომადგენლობა და დაუსწრებელი გადაწყვეტილება, ჟურნალი „მართლმსაჯულება და კანონი“, 2009 წლის №1, გვ. 12. სქოლიო 8.

⁵⁰ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 440-ე მუხლის თანახმად, პირებს, რომლებსაც არ გაუვლიათ ადვოკატთა ტესტირება და არ არიან გაწვერიანებული საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციაში, ეკრძალებათ წარმომადგენლის უფლებამოსილების განხორციელება სააპელაციო და საკასაციო ინსტანციების სასამართლოებში, გარდა სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოს, ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოს, ორგანიზაციების თანამშრომლებისა – ამ ორგანოებისა და ორგანიზაციების საქმეებზე.

⁵¹ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 98-ე მუხლი.

⁵² ნ. ყურუა, მხარე სამოქალაქო პროცესში, თბილისი, 2007, გვ. 148.

⁵³ თ. ლილუაშვილი, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, თბილისი, 1992, გვ. 63.

⁵⁴ წარმომადგენლობის შეწყვეტასთან დაკავშირებით საინტერესოა, უფლებამოსილების შეწყვეტის საკითხი, იმ შემთხვევაში თუ იგი არ არის ადვოკატი, მაგრამ აღნიშნული წესი 2009 წლის 24 სექტემბერს საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 440-ე მუხლში განხორციელებული ცვლილების მიხედვით, მოქმედებს მხოლოდ პირველი ინსტანციის სასამართლოში. კერძოდ: პირველი ინსტანციის სასამართლოში სასამართლოს შეუძლია უარი თქვას იმ პირის პროცესში წარმომადგენლად დაშვებაზე, რომელიც არ არის ადვოკატი, თუ მიიჩნევს, რომ ამ უკანასკნელს არ გააჩნია საკმარისი მონაცემები იმისათვის, რომ წარმომადგენლის მხარე და დაიცვას მისი უფლებები (მუხლი 97). წარმომადგენლობასთან დაკავშირებით აღსანიშნავია, რომ საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 97-ე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, განჩინება, რომლითაც უარი ეთქმებოდა პირს წარმომადგენლად დაშვებაზე არ გასაჩივრდებოდა, თუმცა, აღნიშნული ნორმა საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2004 წლის 16 თებერვლის №1/1/186 გადაწყვეტილებით, ძალადაკარგულად იქნა გამოცხადებული. აღნიშნულის შესახებ, საკონსტიტუციო სასამართლომ განმარტა, რომ იმ განჩინების გასაჩივრების აკრძალვა, რომლითაც სასამართლო პროცესში არ დაიშვება წარმომადგენლად დანიშნული ადვოკატის სტატუსის არმქონე პირი, ერთგვარად იზღუდება აგრეთვე, შესაბამისი მხარის სამოქალაქო საპროცესო ქმედუნარიანობა. ასეთ ვითარებაში არაა გამორიცხული, რომ მას მოცემულ კონკრეტულ შემთხვევაში წაერთვას, უსაფუძვლოდ აღეკვეთოს შესაძლებლობა განახორციელოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 81-ე მუხლის პირველი ნაწილით გათვალისწინებული უფლება – „დაავალოს საქმის წარმოება წარმომადგენელს.“ შეზღუდული მატერიალურ შესაძლებლობათა გამო, მხარე არაიშვიათად უარს ამბობს ადვოკატის აყვანაზე და წარმომადგენლად თავის ახლობელს, ნათესავს ნიშნავს, რაც ურთიერთდახმარებისა და თანადგომის ქართული ისტორიული ტრადიციის თავისებური გამოხატულებაა. ასეთი პირის წარმომადგენლად დაშვებაზე უსაფუძვლოდ უარის თქმისა და სათანადო განჩინების გასაჩივრების აკრძალვის შედეგად, შეიძლება შესაბამისი მხარე აღმოჩნდეს არათანასწო პირობებში. სადავო ნორმასთან მიმართებით, სასამართლო კოლეგია ითვალისწინებს სამოქალაქო მართლმსაჯულების განხორციელების ძირითად დებულებებს, როგორიცაა, კერძოდ, დისპოზიციურობა და შეჯიბრებითობა. სამოქალაქო სამართალწარმოების პრინციპების შესაბამისად, უზრუნველყოფილი უნდა იყოს მხარის უფლება, რომ სასამართლოში საქმე აწარმოონ თავისი ნება სურვილით შერჩეული წარმომადგენლის მეშვეობით. ამიტომაც, სასამართლოს განჩინებაზე ადვოკატის სტატუსის არმქონე პირის წარმომადგენლად დაშვებაზე უარის თქმის შესახებ უნდა შეიძლებოდეს კერძო საჩივრის შეტანა. ამით მხარეს ექმნება ასეთი განჩინების გასაჩივრების უფლება შესაბამისი გადაწყვეტილებისაგან განცალკავებით და მის გამოტანამდე. ეს იქნება საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის იმ პრინციპის შესატყვისი, რომლის თანახმადაც, კერძო საჩივრის შეტანა შეიძლება საქმის განხილვის დამაბრკოლებელ განჩინებებზე.

საკონსტიტუციო სასამართლოს აღნიშნული გადაწყვეტილების საფუძველზე, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 97-ე მუხლის მე-2 ნაწილი ჩამოყალიბდა ახალი რედაქციით, სადაც აღნიშნულია, რომ სასამართლოს განჩინებაზე იმ პირის წარმომადგენლად დაშვებაზე უარის თქმის შესახებ, რომელიც არ არის ადვოკატი, შეიძლება კერძო საჩივრის შეტანა (იხ.: რ. ზურცილაძე, გამარტივებული წარმოება საქართველოს სამოქალაქო პროცესში, თბილისი, 2009, გამომცემლობა „მერიდიან“, გვ. 124-125).

⁵⁵ Гражданский процесс, третье изд. под. ред. В.В. Ярков, М., 2002, стр. 73.

⁵⁶ შ. ქურდაძე. სამოქალაქო საქმეთა განხილვა პირველი ინსტანციის სასამართლოში, მეორე გამოცემა, თბილისი, 2006, გვ. 191.

⁵⁷ თ. ლილუაშვილი. სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, მეორე გამოცემა, თბილისი, 2006, გვ. 126.

⁵⁸ Гражданский процесс, Проспект, М., 1998, стр. 87.

⁵⁹ გ. ქირია, სასამართლო გადაწყვეტილებათა თეორიულ-პრაქტიკული კომენტარები საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მიხედვით, თბილისი, 2002, გვ. 63.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. საქართველოს კონსტიტუცია, 1995;
2. საქართველოს სსრ სამოქალაქო სამართლის საპროცესო კოდექსი, 1964 წლის 26 დეკემბერი;
3. საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსი, ცვლილებებითა და დამატებებით, 2013 წლის მდგომარეობით;
4. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, ცვლილებებითა და დამატებებით, 2013 წლის მდგომარეობით;
5. ადვოკატთა პროფესიული ეთიკის კოდექსი, დამტკიცებულია საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის საერთო კრების მიერ, 2006 წლის 15 აპრილი;
6. „ადვოკატთა შესახებ“ 2001 წლის 20 ივნისის საქართველოს კანონი;
7. თ. ლილუაშვილი, საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, თბილისი, 1992;
8. გ. ქირია, შეჯიბრებითობისა და ინკვიზიციურობის პროცესების განვითარების ტენდენციები და მათი დაახლოვების გზები, ჟურნალი „ცხოვრება და სამართალი“, 1996 წელი, №2;
9. ნ. ხოფერია, სამძებრო და შეჯიბრებითობის პრინციპების თანაფარდობა, ჟურნალი „სამართალი“, 1996 წელი, №5-6;
10. ნ. ხოფერია, დისპოზიციურობა საქართველოს ახალი სამოქალაქო მატერიალური და საპროცესო სამართლის მიხედვით, ჟურნალი „ქართული სამართლის მიმოხილვა“, 1998 წლის პირველი კვარტალი;
11. ა. კობახიძე, სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, ზოგადი საკითხები, თბილისი, 2001;
12. გ. ქირია, სასამართლო გადაწყვეტილებათა თეორიულ-პრაქტიკული კომენტარები საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მიხედვით, თბილისი, 2002;
13. გ. ლოხუანიძე, ადამიანის საყოველთაო უფლებათა გარანტიები, გამომცემლობა ქუთაისის სს „მანდარიას სტამბა“, თბილისი, 2003 წელი;
14. შ. მაჩალაძე, ზიანის ანაზღაურება ვალდებულების დარღვევისას (საქართველოსა და გერმანიის კანონმდებლობათა შედარებითი ანალიზი), ჟურნალი „ქართული სამართლის მიმოხილვა“, სპეციალური გამოშვება, 2004;
15. თ. ლილუაშვილი, სამოქალაქო საპროცესო სამართალი, მეორე გამოცემა, თბილისი, 2006;
16. შ. ქურდაძე, სამოქალაქო საქმეთა განხილვა ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოებში, თბილისი, 2006;
17. შ. ქურდაძე, სამოქალაქო საქმეთა განხილვა პირველი ინსტანციის სასამართლოში, მეორე გამოცემა, თბილისი, 2006;
18. მ. ნიქვაძე, წარმომადგენლობა სამოქალაქო პროცესში, თბილისი, 2006;
19. გ. გვენეტაძე, შეჯიბრებითობის პრინციპის თავისებურებანი ადმინისტრაციულ პროცესში, ჟურნალი „პროფესია ადვოკატი“, 2007 წლის №2;

20. ნ. ყურუა, მხარე სამოქალაქო პროცესში, თბილისი, 2007;
21. მ. კოპალეიშვილი, ნ. სხირტლაძე, ე. ქარდავა, პ. ტურავა, ადმინისტრაციული საპროცესო სამართლის სახელმძღვანელო, გამომცემლობა „სიესტა“, თბილისი, 2008;
22. ლათინურ-ქართული იურიდიული ლექსიკონი, სახალხო დამცველის ბიბლიოთეკა, თბილისი 2008;
23. რ. ხურცილავა, გამარტივებული წარმოება საქართველოს სამოქალაქო პროცესში, თბილისი, 2009;
24. ფ. ბასილაია, წარმომადგენლობა და დაუსწრებელი გადაწყვეტილება, ჟურნალი „მართლმსაჯულება და კანონი“, 2009 წლის №1;
25. პრაქტიკული რეკომენდაციები ადმინისტრაციული საპროცესო სამართლის საკითხებზე მაგისტრანტი მოსამართლისათვის, თბილისი, 2010;
26. ა. ლილუაშვილის სადოქტორო დისერტაცია – კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილებებით დამთავრებული საქმეების წარმოების განახლება, თბილისი, 2010;
27. რ. ხურცილავა, დავალიანების გადახდევინების შესახებ საქმის განხილვის გამარტივებული წესი სამოქალაქო პროცესში, მეორე გამომუშავებული გამოცემა, გამომცემლობა „ბონა კაუზა“, თბილისი, 2011;
28. Цитович. П., Курс вексельного права, Киев, 1887;
29. Гурвич М. А., Право на иск, М., 1949;
30. Югельсон К. С., Судебные доказательства в гражданском процессе, М., 1956;
31. Клейман А. Ф., Советский гр. процесс, М.; 1954;
32. Авдюков М.Г., Судебное решение, М., Госюриздат, 1959;
33. Добровольский А.А., Исковая форма защиты права, М., 1965;
34. Добровольский А. А., Некоторые вопросы исковой формы защиты права, Автореферат докт. диссерт., М., 1966;
35. Кожухарь А. Н., Наличие спора – как предпосылка на предъявление иска, Кишинев, 1970;
36. Боннер. А.Т., Правосудие как вид государственной деятельности, М., 1973;
37. Гражданский процесс в социалистических странах-членов СЭВ, Под. ред. А. Добровольского и Л. Неваи., Т.1, М., 1977;
38. Заицев. И. М., Спор о праве как звено связи материального право с гражданским процессам, Калинин, 1977;
39. Гурвич М. А., Решение суда и ответственность обязанного лица Калинин, 1977;
40. Добровольский А. А., Иванова С. А., Основные проблемы исковой формы защиты права, М., 1979;
41. Боннер А. Т., Принцип диспозитивности советского гражданского процессуального права., М., 1987;
42. Абрамов С.Н., Судебное рассмотрение и разрешение гражданских дел, М., 1994;
43. Жуйков В.М., Права человека и власть закона, М., 1995;
44. Особенности рассмотрения отдельных категорий гражданских дел, Под. ред. М.К. Треушникова изд-во МГУ, М., 1995;
46. Гражданское процессуальное право России, Авторский коллектив, под. ред. М.С. Шакарян, Былина, 1996;
47. Иванов В. В., Как надежно и выгодно вкладывать деньги в коммерческие банки, М., 1996;
48. Гражданский процессуальный кодекс, Комментарий. Авторский коллектив, под ред. М.К. Треушникова, М., 1996;
49. Савельева Т. А., Реформируемый гражданский процесс, Вестник Саратовской
50. государственной академии права, 1998 г., №1;
51. Чечота Д. М., Гражданский процесс, учебник, Проспект, М., 1998;
52. Решетникова И. В. и др., Гражданский процесс, Учебник, М., 2000;
53. Давтян. А.Б., Гражданское процессуальное право Германии, М., 2000;
54. Аргунов В. Н., Судебный приказ, Приказное производство, Учебник гражданского процесса, под. ред. Треушникова, М., 2001;
55. Жалинский А., Рерихт А., Введение в немецкое право, М., 2001;
56. Жилин Г.А., Суд первой инстанции в гражданском процессе, М., 2001;
57. Гражданский процесс, под ред. М.К. Треушникова, М., 2001;
58. Громошина Н. А., Научно-практические комментарии к гражданскому процессуальному кодексу РСФСР, под. ред. Шакарян, М.С.М., 2001;
59. Черемин М.А., Приказное производство в российском гражданском процессе, М., 2001;

60. Данилов Е.П., Гражданский процессуальный кодекс. Комментарий, М., 2001;
61. Шак Х., Международное гражданское процессуальное право, Перевод с немецкого, М., 2001;
62. Тимошенко А. В., Теоретические и практические вопросы гражданского иска в предварительном расследовании, Автореф. дисс. к.ю.н., Челябинск, 2002;
63. Гражданский Процесс, третье изд. под ред. В.В. Яркова, М., 2002;
64. Шакарян М.С. и др., Гражданское процессуальное право России, Учебник, М., 2002;
65. Гражданский процесс, под ред. М.К. Треушникова М., 2003;
66. Власов А.А., Гражданское процессуальное право, Учебник, М., 2003;
67. Уткина И. В., Заочное решение в гражданском процессе, М., 2003;
68. Гражданское процессуальное право, Учебник, М., 2003;
69. Гражданский процесс, под ред. В.А. Мусина, Н.А.Чечиной, Д.М. Чечота, М., 2004;
70. Гражданский кодекс Германии; В 2 т., пер. с. немецкого, СПб, 2004;
71. Гражданское процессуальное уложение Германии, Вводный закон к Гражданскому процессуальному уложению, М., 2006;
72. Крашенинников П. В., Манылов И.Е., Решетникова И.В., Рузакова О.А., Гражданский
73. процессуальный кодекс Российской Федерации, Комментарий, Под. ред. Крашенинникова, М., 2006;
74. Прасковьян Д. А., Обеспечение гражданского иска Правовая природа и система средств, М., 2006;
75. Бернам У., Правовая система Соединенных Штатов Америки, М., 2007;
76. Мурадян Э. М., Судебное право, М., 2007;
77. Алехина С. А., Давтян. А. Г. и др., Гражданский процесс зарубежных стран, М., 2008;
78. Жилин Г.А., Бриков В.В., Ганичева Е. С. и др., Комментарий к Гражданскому Процессуальному Кодексу Российской Федерации, М., 2008;
79. Лебедев М. Ю., Францифоров Ю. В., Балашов А. Н., Гражданский процесс, М., 2008;
80. Лебедев М. Ю., Гражданский процесс, М., 2009;
81. Приор А., Гражданский процесс, М., 2009;
82. Туманова Л. В., Владимирова И. А., Владимирова С. А., Гражданское процессуальное право, Под. ред. Тумановой Л. В., М., 2009;
83. Savigny, System des heutigen romischen Rechts 3 /1840/;
84. Wach-Handbuch des deutschen Zivilprozeßrechts. I bd. I. 1885;
85. Crevecoeur, Das Mahnverfahren nach. der Vereinfachungshovelle, NJW. 1977;
86. Rosenberg L. – Karl heinz Sghwab. Zivilprozeßrecht Munchen. 1981;
87. Christoph Paulus. Zivilprozeßrecht. 1996;
88. GLANNON. J. W. – CIVIL PROCEDURE – BOSTON, TORONTO. 1987;
89. KEYE LL. M. P., PH. D (LOND), A. K. C. – CIVIL JURI SDICTION AND ENFORCEMENT OF FOREIGN JUDGMENTS – PROFESSIONAL BOOKS LIMITED – 1987;
90. LEVIN. L. SHUCHMAN. P. YABLON. CH. M. – CASES AND MATERIALS ON CIVIL PROCEDURE. WESTBURY, NEW YORK. 1992;
91. Rosenberg/Schwab/Gottvald./ Zivilprozeßrecht. verlag C.H. Beck. Munchen. 1993;
92. Bauer/Grunsky. Zivilprozeßrecht. 8 Auflage. 1994;
93. Thomas-Putzo ZPO Munchen 1995;
94. BAICKER – McKEE. S. JANSSEN. W. M. CORR. J. B. – FEDERAL RULES OF CIVIL PROCEDURE. ST. PAUL, MINN. WEST PUBLISHING. CO. 1997;
95. FEDERAL RULES OF CIVIL PROCEDURE. 1997-98 EDUCATIONAL EDITION – WEST PUBLISHING CO ST. PAUL, MINN. 1997;
96. Luke. W. Zivilprozeßrecht. Munchen. 1999;
97. Baumbach /Lauterbach/Albers/Hartmann. Zivilprozeßordnung. Band I Munchen 2000;
98. Fritz. C. “Gesellschafts und Unternehmensformen” Linde Verlag, Wien 2000;
99. Pakrovskiy. I.A. “key problems of the Civil Law”. Moscow. “Statut”. 2001;
100. Romanets. Y.V. “Sistem of Agreements in Russian Civil Law”. Moscow. “Yurist”. 2002;
101. Grunsky. W. Zivilprozeßrecht. 2003;
102. Jauernig . O. Zivilprozeßrecht. Verlag C.H. Beck, 2003;
103. Zimermann, the Law of Obligations, Roman Foundations of the Civilian tradition, Oxford (university press), 2005;
104. Larenz/Wolf. Allgemeiner Teil des Burgerlichen Rechts, 9. Auflage. Beck, Munchen, 2004;
105. Gordley, Foundations of Private Law: Property, Tort, Contract, Unjust Enrichment, Oxford u Univercity Press, New York. 2006.

FILING OF AN APPEAL

ANALYSIS OF ARTICLE 364 OF THE GEORGIAN CIVIL PROCEDURE CODE

ROBINZON KHURTSILAVA

PhD in Law,

Associated Professor at Akaki Tsereteli Kutaisi State University

Protection of human rights under judicial procedure is guaranteed by universally recognized principles and norms of international law. The right to seek the defence of one's interests in court is a guarantee for exercising all other rights and freedoms and it is an obligation of the state to protect them.

In case of material-legal dispute between the parties, the first instance court makes a decision, but it is not final and it is possible to appeal against it in the Appeal Court. To appeal against the decision is a right of parties and not the obligation. Application of a right is expressed in a procedural legal disposition.

It is characteristic of appeal proceedings to have such important principles as dispositionality, adversarial proceedings, etc. The indicated principles have a significant importance for finding the objective truth on the case. Without them it is impossible to have case proceedings on the basis of an appeal. A party may appeal against the first instance court decision on the grounds of the dispositionality principle and define the type of appeal – full or partial.

Therefore, interpretation of Article 364 of the Georgian Civil Procedure Code is essentially important, as the right to appeal against the first instance court decision is granted only to the parties and the third persons having independent claims regarding the case, whereas other persons involved in the case are not authorized to appeal against the first instance court decisions.